

03
23

SAMFUNNSMEDISIN OG FOLKEHELSE

NYHETSBRREV

helsebiblioteket.no

Nyhetsbrevet «Samfunnsmedisin og Folkehelse» holder deg oppdatert på hva som publiseres av viktige veiledere, rapporter, retningslinjer, brosjyrer, lover og forskrifter innen fagområdet den siste måneden. Har du forslag til saker send oss gjerne en e-post på katrine.rutgersen@fhi.no.

>> [Påmelding nyhetsbrev](#)

RAPPORT - HELSEDIREKTORATET

Vedvarande forskjellar i helse og i forhold som påverkar helsa

Trass i høg og aukande levestandard har vi vedvarande forskjellar i helse og i forhold som påverkar helsa. Dette kjem fram i ein ny rapport om sosiale forskjellar i helse i Noreg.

I rapporten har ein sett på utviklinga sidan 2014. Det blir slått fast at det er vedvarande forskjellar i forventade levealder, helse og livskvalitet, anten ein måler etter utdanningsnivå, yrke eller inntekt.

Det blir gitt fleire tilrådingar og tiltak som må til for å oppnå ei jamnare fordeling av helse og livskvalitet i befolkninga.

Tidleg innsats

Forskarane som har laga rapporten peiker på betydninga av innsats tidleg i livet og mot grunnleggjande levekår. Til dømes blir det trekt fram at det å gå i barnehage av høg kvalitet har ein gunstig innverknad på barn si utvikling og helse, spesielt for barn frå familiar med avgrensa utdanning og låg inntekt. Generelt gir dei råd om å rette innsatsen mot slike og andre strukturelle forhold som påverkar enkeltpersonars åtfærd.

>> Les hele [artikkelen](#) på Helsedirektoratet

RAPPORT - FOLKEHELSEINSTITUTTET

Oppvekstprofiler 2023 for kommuner og bydeler er publisert

Oppvekstprofilene for den enkelte kommune og bydelene i de fire største byene er klare til å tas i bruk. Finn ut hvordan din kommune har klart seg gjennom pandemien.

Årets tema for Oppvekstprofilene er Barn og unges vei gjennom pandemien: Hva har vi lært? Profilene kan benyttes i planleggingen av barn og unges oppvekstmiljø.

>> Last ned [oppvekstprofilen 2023 for din kommune eller bydel](#) på fhi

Lavinntektsfamilier i Norge må bruke 39 prosent av inntekten sin for å spise sunt

Usunt kosthold er knyttet til flere helseutfordringer, mens et sunt og balansert kosthold derimot kan virke helsefremmende og forebygge ikke-smittsomme sykdommer som kreft og hjerte- og karsykdommer.

Kosthold er blant de viktigste påvirkbare faktorene for god helse i Norge, og det ligger en samfunnsøkonomisk gevinst i at flere følger kostrådene fra Helsedirektoratet for et sunt kosthold.

Stor forskjell på hvor stor del matposten i et familiebudsjett utgjør

Norske barnefamilier må i snitt bruke 21,3 prosent av sin disponible inntekt for å ha et kosthold i tråd med SIFOs referansebudsjett, som er basert på kostholdsrådene. Det tilsvarende tallet for de 10 prosent med lavest inntekt er 39 prosent av inntekten, og for de med høyest inntekt er tallet 11,9 %.

Disse tallene synliggjør at familier med

lav inntekt må bruke en betydelig større andel av inntekten sin på å spise sunt.

>> Les hele [artikkelen](#) på fhi.

Verdens lykkerapport 2023: Økt støtte og samhold balanserer lykken i krisetider

Den 20. mars markerer FN verdens lykkedag med lansering av World Happiness Report. Til tross for pandemi og andre globale utfordringer var lykkenivået i verden like høyt i 2020-2022 som i årene før. Sosial støtte, generøsitet og hjelpsomhet har økt de siste årene, og økningen har sannsynligvis bidratt til mestring i møte med motgang.

De nordiske landene kommer som vanlig best ut. Gode levekår, tillit, samhold, frihet og lav korrupsjon pekes på som viktige årsaker - og samtidig politiske satsingsområder. Som vanlig troner Finland øverst på listen og Norge ligger lavest blant de nordiske landene på en 7. plass, mens krigsherjede land som Afghanistan og Libanon ligger nederst.

Gjennomsnittlige fornøydheten har vært relativt stabil

Til tross for store globale utfordringer viser verdens lykkerapport 2023 og Folkehelseinstituttets (FHI) egne undersøkelser at den gjennomsnittlige fornøydheten har vært relativt stabil både i Norge og i verden over tid.

>> Les hele [artikkelen](#) på fhi.

Følger nøye med på kor mange som står utan fastlege

Per desember 2022 stod 213 155 innbyggjarar i Noreg på ei liste utan fast lege.

>> Les hele [artikkelen](#) på helsedirektoratet.

Folkehelsemeldinga blir lansert fredag 31. mars

Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol presenterer folkehelsemeldinga fredag 31. mars kl 12.30 - 13.30 i lokala til Raudekrossen i Hausmanns gate 5 i Oslo.

Tid: Fredag 31. mars kl 12.30 - 13.30

Stad: Henry Dunant-salen (hjá Raudekrossen), Hausmanns gate 5, 0186 Oslo

Det vil også vere høve til å følge [presentasjonen digitalt](#) (lenka er ikkje aktiv enno).

>> Les hele [artikkelen](#) på regjeringen.

Fleire jenter enn gutar over 16 år bruker antidepressiva, sovemiddel og antipsykotika

Ifølgje folkehelse rapporten for 2022 peikar fleire studiar på ein auke i totalbruken av psykofarmaka i aldersgruppa 0-17 år over den siste ti-årsperioden i Noreg, særleg blant unge jenter.

Under koronapandemien vart det i tillegg observert ein auke i talet på utleverte reseptar for antidepressiva, anksiolytika og hypnotika blant unge i

Noreg samanlikna med kva som var forventta basert på trendar i 2015-2019.

Auka kunnskap om bruk av psykofarmaka og konsekvensar av dette

På bestilling frå Helsedirektoratet planlegg Folkehelseinstituttet mellom anna å studere konsekvensar av behandling med psykofarmaka og om koronapandemien har ført til endringar i psykofarmakabruk blant barn og unge.

>> Les hele [artikkelen](#) på helsedirektoratet

Pasientsikkerhet for barn og unge med kjønnsinkongruens

Personer med kjønnsinkongruens og kjønnsdysfori har ulike ønsker og behov for helsetjenester. Mange lever godt med sin kjønnsinkongruens og håndterer denne uten helsehjelp, og andre ønsker og trenger helsehjelp.

(Se ordliste i kapittel 13 for [ordforklaringer](#))

Spørsmål knyttet til pasientsikkerheten

Ukom har gjennomført en undersøkelse av behandlingstilbudet til barn og unge med kjønnsinkongruens. Bakgrunnen

var varsler direkte til Ukom fra pårørende som stiller spørsmål ved flere forhold knyttet til pasientsikkerheten. Flere aktører, både fra myndighetssiden, helsepersonell og pasient- og pårøndeorganisasjoner stiller spørsmål ved forsvarligheten og organiseringen av behandlingstilbudet.

Rapporten omhandler barn og unge generelt

Det har vært en stor økning i henvendelser til helsetjenesten fra personer med kjønnsinkongruens de siste årene.

Spesielt har antallet barn og unge i tenårene som søker seg til, eller blir henvist til vurdering og behandling i spesialisthelsetjenesten, økt betydelig.

Den største økningen er blant ungdommer og unge voksne som er registrert jente ved fødsel, men identifiserer seg som gutter. Vår oppmerksomhet har derfor spesielt vært rettet mot tenåringer og unge med kjønnsinkongruens og kjønnsdysfori som søker helsehjelp.

>> Les hele [artikkelen](#) på ukom

Forslag til tiltak for å styrke barns rettigheter i møte med barnevernet

Barnevernsutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 19. mars 2021. Utvalget ble bedt om å vurdere tiltak for å styrke rettssikkerheten i alle ledd av barnevernets arbeid, fra undersøkelsesfasen til ettervernsfasen.

Utredningen inneholder nærmere 120 tiltak som skal bidra til å styrke barn og foreldres rettssikkerhet og kva-

liteten i barnevernets arbeid. Dette omfatter blant annet tiltak for å styrke barnets stilling i barnevernet og bedre beslutningsprosessene i ulike faser av en barnevernssak, samt tiltak for mer forutsigbarhet og kontinuitet for både barn og foreldre når barn må flytte i fosterhjem og institusjon.

Utredningen ble overlevert til Barne- og familiedepartementet 20. mars 2023.

>> Les hele [artikkelen](#) på regjeringen.

FORSKNINGSFUNN - FOLKEHELSEINSTITUTTET

Manglende forskning på tvang og grensesetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem

Barnevernsutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 19. mars 2021. Utvalget ble bedt om å vurdere tiltak for å styrke rettssikkerheten i alle ledd av barnevernets arbeid, fra undersøkelsesfasen til ettervernsfasen. Det er generelt lite forskning på tvang og grensesetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem. Det viser en ny rapport som oppsummerer forskning fra åtte studier om bruk av tvang og grensesetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem.

Målet med rapporten var å oppdatere funnene fra en rapport fra 2020 som omhandlet forskning på tvang og grensesetting i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner. Oversikten fant at ungdommer og ansatte ved barnevernsinstitusjoner opplevde at gode relasjoner kan være viktige for å forebygge konflikter og vold. Vi fant lite forskning på grensesetting og bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem.

>> Les hele [artikkelen](#) og last ned [rapporten](#) på fhi.

AKTUELT - STAMI

Tall på vold og trusler i barnevernet avhenger av metoden man bruker

Barnevernsansatte er ofte utsatt for vold og trusler. Nå har forskere fra STAMI undersøkt dette nærmere i akkurat denne yrkesgruppen. Hvilken metode man bruker for å måle forekomsten viser seg å være spesielt viktig.

Det finnes lite forskning på hvordan bruken av ulike målemetoder kan påvirke hva vi finner av forekomst. Det samme gjelder utfall forbundet med eksponering for vold og trusler i jobbsammenheng.

Tidligere forskning på mobbing og seksuell trakassering har nemlig vist at rapportert forekomst er svært avhengig av hvilken målemetode som brukes.

>> Les hele [artikkelen](#) på stami.

AKTUELT - STAMI

IA-avtalen heldt fleire i jobb etter sjukefråvær

Å arbeide i ei IA-verksemd auka sannsynet for å bli verande i jobb, og for å kome tilbake i jobb, etter sjukefråvær lenger enn 16 dagar.

Det viser ein ny studie frå STAMI og Oslo universitetssjukehus, av nesten 190.000 personar med sjukefråvær.

Avtalen mellom regjeringa og partane i arbeidslivet om eit meir inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen), vart først signert i 2001.

Denne nye studien viser for første gang effektar av IA-avtalen, med storskala registerdata, der fleire effektar blir studert på same tid.

>> Les hele [artikkelen](#) på stami.

AKTUELT - STAMI

Flere melder seg syke i kontorlandskap enn på enekontor

Arbeidstakere i åpne kontorlandskap med faste plasser har høyere egenmeldt sykefråvær sammenliknet med arbeidstakere i enekontor, viser en ny STAMI-studie.

Forskere fra STAMI har undersøkt hvordan kontordesign og tilgang til hjemmekontor henger sammen med egenmeldt sykefråvær. Forskerne fant høyere sannsynlighet for sykefråvær blant arbeidstakere i åpne kontorlandskap med faste plasser, enn blant arbeidstakere i enekontor.

>> Les hele [artikkelen](#) på stami.

AKTUELT - REGJERINGEN

Sterkere vern til arbeidstakarane

Stortinget har vedteke forslaget til regjeringa om endringar i arbeidsmiljølova.

Endringane knyter seg mellom anna til arbeidstakaromgrepet og arbeidsgivaransvar i konsern.

>> Les hele [artikkelen](#) på regjeringen.

AKTUELT - REGJERINGEN

Klimakrav til bygge- og anleggsplasser i forurensingsloven

Flere kommuner har bedt regjeringen endre loven slik at de kan stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser. Regjeringen vurderer at forurensingsloven er best egnet som hjemmel for slike krav. Nå skal Miljødirektoratet meisle ut detaljene.

Regjeringen ber nå Miljødirektoratet lage et høringsnotat som åpner for å gi kommunene hjemmel til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser etter forurensningslovgivningen. Der vil fordeler og ulemper komme tydelig fram.

>> Les hele [artikkelen](#) på regjeringen.

Redaktør: Katrine Rutgersen
E-post: katrine.rutgersen@fhi.no
Dato: 29. mars 2023
Foto: Colourbox